

Høringsuttalelse om forslag til lov om virksomheters åpenhet om leverandørkjeder, kunnskapsplikt og aktsomhetsvurderinger (Åpenhetsloven)

Etisk handel Norge takker for muligheten til å komme med høringssvar og hilser velkommen en grundig høringssprosess.

Etisk handel Norge er en medlemsorganisasjon og flerpartsamarbeid med til sammen 170 medlemmer fra næringslivet, fagbevegelsen, organisasjoner og offentlig sektor, med omsetning/innkjøp på ca 350 milliarder tilsammen, 100.000 leverandører og våre medlemmer når indirekte 4 millioner arbeidere i de globale leverandørkjedene. Vårt formål er å fremme ansvarlige leverandørkjeder slik at internasjonal handel bidrar til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, samfunn, dyr og miljø. Dette gjøres ved å styrke oppslutningen om etisk handel og styrke medlemmenes arbeid med etisk handel. Etisk handel Norge var representert i Etikkinformasjonsutvalget ved daglig leder Heidi Furustøl, og har på bakgrunn av sekretariatets faglige vurderinger bidratt til både utformingen av rapporten og selve lovforslaget. I tillegg var våre medlemmer LO, Virke og Stormberg, også representert i utvalget. Vi ønsker kun å gi noen overordnede kommentarer til lovforslaget basert på diskusjon i sekretariatet og styret. Medlemmene i Etisk handel Norge har ulike syn på deler av lovforslaget, blant annet paragraf 6 om åpenhet om produksjonssteder, og vi har oppfordret medlemmene til å ta opp sine synspunkter på spesifikke deler av lovforslaget i egne uttalelser.

Tilslutning til lovutkastet

Manglende ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i de globale leverandørkjedene er en betydelig og kompleks utfordring i mange land. Våre medlemmer jobber systematisk, forpliktende og i samarbeid, for at global handel skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, anstendig arbeid og miljø/klima. Etisk handel Norge gir derfor sin tilslutning til hovedlinjene i lovutkastet. Vi vil understreke at åpenhet er viktig, og vi har tro på at mer åpenhet om leverandørkjedene vil føre til et mere ansvarlig næringsliv.

Aktsomhetsvurderinger

Arbeidet med å fremme ansvarlig forretningspraksis i leverandørkjeden med respekt for menneskerettigheter er krevende. Mange leverandørkjeder er uoversiktlige, og rotårsakene til alvorlige problemer som barnarbeid, tvangsarbeid og manglende levelønn, henger i mange tilfeller blant annet sammen med svakheter i det lokale styringssettet. Etisk handel Norge mener derfor at det er riktig å ha en risikobasert tilnærming til arbeidet med etisk handel, og vi støtter aktsomhetsvurderinger som metode.

Alle våre medlemmer har forpliktet seg til å slutte opp om Etisk handel Norges prinsipperklæring. Denne er basert på de ledende internasjonale standardene slik som FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), og beskriver aktsomhetsvurderinger som den grunnleggende metoden for medlemmenes arbeid med etisk handel. Vi har utarbeidet et eget web-basert rapporteringsverktøy hvor medlemmene rapporterer på deres aktsomhetsvurderingsarbeid i leverandørkjeden. Rapportene er åpent tilgjengelig for alle på våre nettsider. Åpenhet om leverandørkjeden og aktsomhetsvurderinger er derfor for våre medlemmer en kjent tilnærming.

Det er likevel viktig å forstå at arbeid i tråd med prinsippene for aktsomhetsvurderinger er krevende. Ved en lovfesting av kravet om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger er det viktig å ha forståelse for at resultatene fra arbeidet kommer gjennom systematisk forbedringsarbeid over tid. Ansvar for å respektere menneskerettighetene gjelder alle selskaper uavhengig av størrelse, eierforhold og struktur, aktiviteter, sektor og vare- eller tjenestetyper. Likevel vil omfanget av de midler som virksomheter tar i bruk for å oppfylle dette ansvaret, kunne variere på bakgrunn av disse faktorene. Her må det legges en forholdsmessighetsvurdering til grunn, slik det fremgår av UNGP prinsipp 14.

Like konkurransevilkår

Like konkurransevilkår er en forutsetning for velfungerende markeder. Det er derfor av grunnleggende betydning at aktører på det norske markedet følger de samme spillereglene hva angår respekt for grunnleggende menneskerettigheter, anstendig arbeid og miljø. Aktører som ikke respekterer grunnleggende menneskerettigheter og miljøet, bør ikke vinne frem i konkurransen på bekostning av seriøse aktører. Vi støtter derfor utvalgets forslag om at loven skal gjelde både for norske og utenlandske virksomheter, inkludert netthandelsaktører basert i andre land. Åpenhetsloven vil således bidra til å heve nivået og gi likere konkurransevilkår.

Veiledning er avgjørende

Avslutningsvis må det fremheves viktigheten av å gi virksomhetene god veiledning og en lang overgangsperiode ved innføring av loven. Arbeidsbyrden og belastningen på virksomhetene vil kunne reduseres hvis det avsettes tilstrekkelig med ressurser til veiledning. Forslaget om å etablere et veiledningssenter, slik regjeringen foreslo i handlingsplanen for næringsliv og menneskerettigheter i 2015, kan gjerne ses på nytt. OECDs norske kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv er eksempel på en aktør som har kompetanse på feltet og som vi har glede av å samarbeide med, samt andre fagmiljøer. Vi vil også nevne vår egen veiledningskompetanse på feltet.

Selv om mange virksomheter ønsker å opptre bærekraftig, kan det være en stor utfordring å gjennomføre det i praksis og å gjøre det alene. Derfor har vi i over 20 år veiledet næringsliv, organisasjoner og offentlig sektor i ansvarlig næringsliv. Vårt arbeid bygger på UNGP og OECDs aktsomhetsvurderingsmodell for å oppfylle ILOs kjernekonvensjoner, og våre medlemmer følger et medlemsprogram, med blant annet en rekke verktøy, maler og ressurser,

og de må oppfylle basisnivå innenfor aktsomhetsvurderinger, og vise til forbedringsarbeid over tid. Hvis medlemsforpliktelsene ikke overholdes, kan medlemmene ekskluderes. Alle våre medlemmer får individuell oppfølging og sin egen medlemsrådgiver, tilgang til en rekke kurs, seminarer og bransjesamlinger, samt deltakelse i våre Norad-støttede prosjekter for å forbedre arbeids- og miljøforholdene i de globale leverandørkjedene.

Vi ønsker lykke til videre med lovprosess-arbeidet!

Oslo 20.03.20

Med vennlig hilsen

Heidi Furustøl

Daglig leder